

Definicja ([Str16, Definicja 3.19]). Niech $\Omega \subseteq \mathbb{R}^n$ będzie otwarty. Przekształcenie $f : \Omega \rightarrow \mathbb{R}^n$ nazywamy *dyfeomorfizmem klasy C^1* jeśli $f \in C^1(\Omega, \mathbb{R}^n)$, f jest różnowartościowe, $f[\Omega]$ jest otwarty, oraz $f^{-1} \in C^1(f[\Omega], \mathbb{R}^n)$.

1. Niech $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ będzie dana wzorem

$$f(x, y) = (x^2 + y - y^2, 2xy + y).$$

- Wyznacz wszystkie punkty, w otoczeniu których f ma funkcję odwrotną klasy C^1 .
- Wykaż, że punkt o współrzędnych $(2, 1)$ jest jednym z nich.
- Wyznacz różniczkę funkcji odwrotnej w punkcie $(4, 5)$.

2. Niech $F : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ będzie dana wzorem

$$F(x, y) = (u(x, y), v(x, y)), \quad \text{gdzie} \quad u(x, y) = x(x^3 - 3y^2), v(x, y) = y(3x^2 - y^2).$$

Czy istnieje takie otoczenie punktu $(0, 0)$ na którym F jest bijekcją?

3. Niech $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ będzie dana wzorem

$$f(x, y) = (f_1(x, y), f_2(x, y)) = (x^2 - 2y + 3y^2, xy + y^2).$$

- Uzasadnij, że f zawężona do pewnego otoczenia U punktu $(1, 1)$ jest bijekcją ma pewien zbiór otwarty V zawierający $(2, 2)$.
- Wyznacz $D_2(f|_U)^{-1}(2, 2)$.

4. Zbadaj czy równanie $\sin y = x$ określa jednoznacznie funkcję ciągłą $y = y(x)$ na pewnym otoczeniu punktów $(\sqrt{2}/2, \pi/4)$ oraz $(1, \pi/2)$.

5. Wykaż, że istnieje taki $\varepsilon > 0$, że dla $x \in (-\varepsilon, \varepsilon)$ istnieje taka funkcja $y = y(x)$ klasy C^1 , że $x \exp(y(x)) + y(x) \exp(x) = 2$. Czy y jest dwukrotnie różniczkowalna w 0 ? Jeśli tak, wyznacz $y''(0)$.

6. Wykaż, że układ równań

$$\begin{aligned} x \exp(z + w) &= 2y - zw, \\ z^3 - w^3 &= xz + yw, \end{aligned}$$

wyznacza w pewnym otoczeniu punktu $(x_0, y_0, z_0, w_0) = (3, 1, 1, -1)$ zmienne (z, w) jako funkcje $z = z(x, y)$, $w = w(x, y)$ klasy C^1 takie, że $z(3, 1) = 1$ oraz $w(3, 1) = -1$.

Niech $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ będzie różniczkowalna w $(1, -1)$ oraz $D_1 f(1, -1) = 2$, $D_2 f(1, -1) = -4$. Znajdź różniczkę funkcji $g(x, y) = f(z(x, y), w(x, y))$ w punkcie $(3, 1)$.

7. Niech $F : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ będzie klasy C^1 i spełnia

$$xD_1F(x, y) + yD_2F(x, y) \neq 0 \quad \text{dla } (x, y) \in \mathbb{R}^2 \setminus \{(0, 0)\}.$$

Pokaż, że równanie $F(x/z, y/z) = 0$ określa lokalnie funkcję $z : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ taką, że

$$xD_1z(x, y) + yD_2z(x, y) = z(x, y).$$

8. Pokaż, że w małym otoczeniu punktu $(0, 2)$ równanie $x \exp(y) + y \exp(x) = 2$ opisuje ograniczoną funkcję różniczkowalną $y : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$. Oblicz $y'(0)$.

9. Wykaż, że równanie

$$z^3 - xyz + y^2 = 16$$

wyznacza w otoczeniu punktu $(x_0, y_0, z_0) = (1, 4, 2)$ dokładnie jedną funkcję $z = z(x, y)$. Oblicz $D_1z(1, 4)$ oraz $D^{(2,0)}z(1, 4)$.

10. Wykaż, że równanie $x \ln w + w \ln y = 0$ wyznacza w pewnym otoczeniu punktu $(x_0, y_0, w_0) = (1, 1, 1)$ zmienną w jako funkcję pozostałych zmiennych $w = g(x, y)$ oraz g jest klasy C^1 .

Wyznacz wielomian Taylora stopnia 2 funkcji g w punkcie $(1, 1)$.

11. Znajdź dyfeomorfizm zbioru U na V jeśli

$$U = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : x > y > 0\}, \quad V = \{(u, v) \in \mathbb{R}^2 : u^2 + 3v^2 < 1, 2v > u + |u|\}.$$

12. Niech

$$G = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : y > \max(x, -x(2 + \sqrt{3}))\}, \quad H = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : y > 0\}.$$

Znajdź dyfeomorfizm klasy C^1 przekształcający G na H .

Wskazówka: $2 + \sqrt{3} = \operatorname{tg} 75^\circ$.

13. Niech $n \geq 3$. Rozważmy zbiór $A = \{(x_1, \dots, x_n) \in \mathbb{R}^n : x_i > 0 \text{ dla } i = 1, 2, \dots, n\}$ oraz funkcję

$$F(x_1, \dots, x_n) = \left(\frac{x_1^2}{x_2}, \frac{x_2^2}{x_3}, \dots, \frac{x_{n-1}^2}{x_n}, \frac{x_n^2}{x_1} \right).$$

Wykazać, że F jest dyfeomorfizmem zbioru A na ten sam zbiór.

14. Niech $\Omega \subseteq \mathbb{R}^n$ będzie otwarty, a $F : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ będzie dyfeomorfizmem klasy C^1 .

- Pokaż, że $F[\Omega]$ jest otwarty w $\mathbb{R}^n$.
- Pokaż, że $F[U] \subseteq \mathbb{R}^n$ jest otwarty dla każdego zbioru otwartego $U \subseteq \mathbb{R}^n$.
- Pokaż, że $F[\partial U] = \partial(F[U])$ jeśli $U \subseteq \mathbb{R}^n$ jest otwarty.

15. Niech $F : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ będzie klasy C^1 . Załóżmy, że istnieje stała $M \in (0, \infty)$ taka, że

$$M^{-1}\|x - y\| \leq \|F(x) - F(y)\| \leq M\|x - y\| \quad \text{dla } x, y \in \mathbb{R}^n$$

(mówimy wówczas, że F jest bilipschitzowska). Pokaż, że F jest dyfeomorfizmem oraz

$$\mathbf{B}(x, M^{-1}r) \subseteq F[\mathbf{B}(x, r)] \subseteq \mathbf{B}(x, Mr) \quad \text{dla } x \in \mathbb{R}^n \text{ oraz } r \in (0, \infty).$$

16. Funkcja $F : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ jest klasy C^1 oraz istnieje stała $C > 0$ taka, że

$$\langle DF(x)v, v \rangle \geq C\|v\|^2 \quad \text{dla } x, v \in \mathbb{R}^n.$$

Udowodnij, że F jest dyfeomorfizmem oraz $F[\mathbb{R}^n] = \mathbb{R}^n$.

17. Przekształcenie $F : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ jest dyfeomorfizmem klasy C^1 przekształcającym zbiór

$$A = \{(x, y) : y = 0\} \quad \text{na zbiór} \quad B = \{(x, y) : y = x^2\}.$$

Udowodnić, że $\sup_{x \in \mathbb{R}^2} (\|DF(x)\| + \|DF^{-1}(x)\|) = \infty$.

Wskazówka. Popatrz na obrazy kwadratów $[-R, R] \times [0, 2R]$ dla $R \in (0, \infty)$ i skorzystaj z zadania 15.

18. Niech $S = \{x \in \mathbb{R}^2 : \|x\|_2 = 1\}$ oraz $R = \{x \in \mathbb{R}^2 : \|x\|_\infty = 1\}$. Udowodnić, że nie istnieje dyfeomorfizm $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ taki, że $f(S) = R$.

19. Znajdź dyfeomorfizm ze zbioru $A \subseteq \mathbb{R}^2$ na $\mathbb{R}^2$ jeśli

- A jest wnętrzem jednostkowej kuli Euklidesową,
- A jest wnętrzem jednostkowej kuli w metryce indukowanej przez normę $\|\cdot\|_3$,
- A jest wnętrzem elipsy o równaniu $\frac{x^2}{4} + \frac{y^2}{16} = 1$,
- A jest wnętrzem trójkąta o wierzchołkach $(0, 0)$, $(1, 0)$, $(1, 1)$,
- A jest wnętrzem trapezu o wierzchołkach $(-1, 0)$, $(1, 0)$, $(1/2, 1)$, $(-1/2, 1)$,
- A jest wnętrzem pięciokąta foremnego o środku w $(0, 0)$ i jednym z wierzchołków w punkcie $(1, 0)$.

20. Znajdź dyfeomorfizm ze zbioru $A \subseteq \mathbb{R}^3$ na $\mathbb{R}^3$ jeśli

- A jest wnętrzem jednostkowej kuli Euklidesową,
- A jest wnętrzem jednostkowej kuli w metryce indukowanej przez normę $\|\cdot\|_3$,
- A jest wnętrzem czworościanu o wierzchołkach $(0, 0, 0)$, $(1, 0, 0)$, $(0, 1, 0)$, $(0, 0, 1)$.

Literatura

[Str16] Paweł Strzelecki. Analiza matematyczna II (skrypt wykładu), Jan 2016. wersja z dnia: 5.01.2016. URL: http://www.mimuw.edu.pl/~pawelst/am2/Analiza_Matematyczna_2/Notatki_files/skrypt-amII-05-01-2016.pdf.